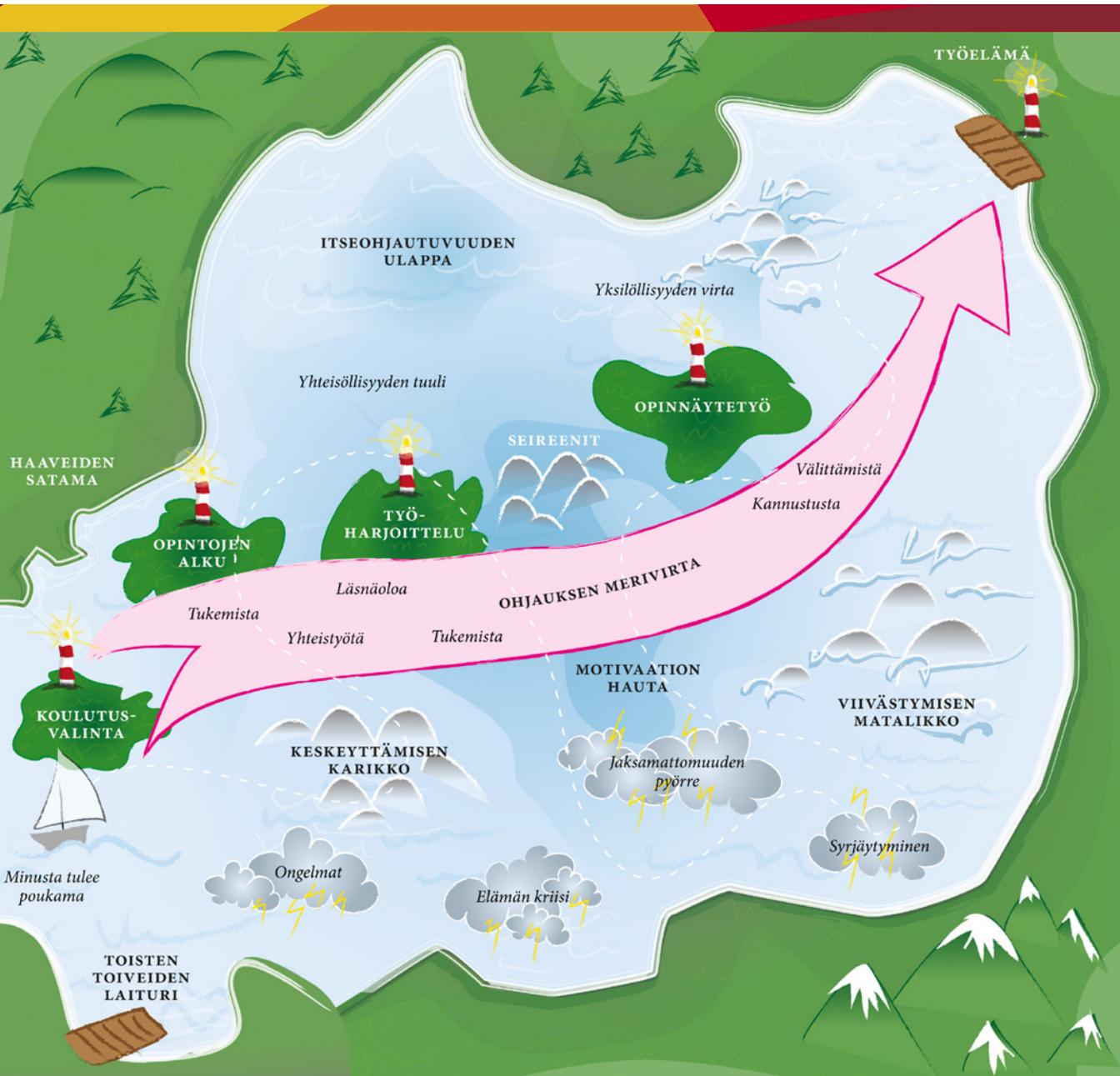

Maria Sipilä (toim.)

Yhteisellä matkalla

Ajatuksia opiskelusta ja ohjauksesta

Yhteisellä matkalla

Maria Sipilä (toim.)

Yhteisellä matkalla

Ajatuksia opiskelusta ja ohjauksesta

Sarja C. Oppimateriaalit 5/2012

© Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja tekijät

Sarja C. Oppimateriaalit 5/2012
ISBN 978-952-5897-50-0 (pdf)
ISSN 1799-8328 (Verkkajulkaisu)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu
Sarja C. Oppimateriaalit 5/2012

Lainaukset: Tove Jansson 1965. Muumipappa ja meri. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Toimittaja: Maria Sipilä
Kirjoittajat: Maria Sipilä, Jouko Uusitalo,
Mirva Juntti, Anu Pruikkonen, Hannele Keränen
Tarja Lipponen & Päivi Muranen

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
PL 505
94101 Kemi
Puh. 010 353 50

www.tokem.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni LUC on yliopiston ja kahden ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä. Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

www.luc.fi

Sisällys

LUKIJALLE	7
OHJAUSTA KOKO OPINTOJEN AJAN	9
Tukea, jatkuvuutta ja yhteistyötä	9
Ajatuksia ohjauksesta	11
Ohjaus opintojen eri vaiheissa	12
Opiskelijakeskeinen ohjausmalli	13
YKSILÖ- JA RYHMÄOHJAUS – AIKAA, LUOTTAMUSTA, KUUNTELUA, KANNUSTUSTA, KUNNIOITUSTA, ROHKAISUA, VÄLITTÄMISTÄ, TAVOITTEITA	15
Ohjauksesta	17
Ohjauksen muodot	18
Ryhmäohjaus	18
Kohti hyvää ryhmähenkeä	18
Mirva Juntti: LiikeAkademia tuntuu enemmän työpaikalta kuin opiskelumallilta	20
Henkilökohtainen ohjaus	21
Jouko Uusitalo: Tehokkaasti toimien läsnä ja saatavilla	22
Hannele Keränen: AHOT	24
Anu Pruikkonen: Verkko-ohjaus	25
Haastavat ohjaustilanteet	27
Jos kaikki ei ole kunnossa...	27
Syrjintä, kiusaaminen ja häirintä	29
Varhainen puuttuminen	30
Tarja Lipponen: Huoli puheeksi	31
MYÖTÄTUULTA OPINTOIHIN – ITSELUOTTAMUSTA, SITOUTUMISTA, OSALLISTUMISTA, ARVOKKUUTTA, ARVOSTUSTA JA HYVÄKSYNTÄÄ	35
Opiskelukyky	37
Motivaatio	39
Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu	41
Päivi Muranen: Tasa-arvoista tutorointia	42
Viisi porrasta kohti yhdenvertaista yhteisöä	43
Esteetön opiskelu	44
Yhteisön voima	45
LÄHTEET	47

Lukijalle

*– Tervetuloa kotiin, sanoi isä. Yhä ylemmäs ja ylemmäs etsiytyi katse, sillä majakka oli loppumattoman korkea, aivan valkoinen, jättiläismäinen – se oli kerta kaikkiaan uskomaton. Sen huipun ympärillä lensi kokonainen pilvi pelästyneitä pääskysiä kaarrellen huimaa vauhtia edestakaisin.
– Minä olen hiukan merikipeä, sanoi äiti heikolla äänellä.*

– JANSSON, TOVE. MUUMIPAPPA JA MERI.

”Muumipappa ja meri” -kirjassa Muumiperhe muuttaa asumaan kaukaiselle majakka-saarelle. Matka tarkoittaa kaikille muutosta. Saarella kukin perheenjäsen joutuu pohtimaan omia tavoitteitaan, etsimään ja löytämään itseään; Muumipappa unelmoi sankaruudesta ja seikkailuista. Muumimamma kaipaa takaisin entiseen elämään. Muumipeikko tutkii kiinnostuneena uutta ja itsenäistyy. Ja Pikku-Myy suhtautuu omalla, hieman ylimielisellä tavalla toimien eräänlaisena totuudentorvena koko perheelle. Elämä Majakkasaarella ei ole kuitenkaan pelkkää seikkailua, mutta yhdessä perhe kohtaa haasteet ja jokaisen voimavarat ja näkemykset kyetään yhdistämään.

Myös monen opiskelijan elämä muuttuu melkoisesti opintojen aloittamisen myötä. Joillakin on edessä muutto uudelle paikkakunnalle perheen ja ystävien jäädessä kotipaikkakunnalle. Edessä on uuteen paikkakuntaan, oppilaitokseen ja uusiin ihmisiin tutustuminen. Muuton myötä alkaa itsenäisen elämän harjoittelu. Opiskelu ammattikorkeakoulussa tuo mukanaan monia uusia haasteita kaikille opiskelijoille. Tämä vaatii sopeutumista ja vastuun ottamista omasta elämästä. Useimmat opiskelijat selviävät tästä muutoksesta melko vaivattomasti, toiset tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta. Tämän oppaan tarkoituksena on antaa vinkkejä opiskelijoiden ohjauksesta ja neuvonnasta vastaaville. Kantavina teemoina tässä oppaassa ovat olleet ohjauksen jatkuvuus ja yhteistyö eri toimijoiden välillä. Opas rakentuu kolmen teeman ympärille: Ohjausta koko opintojen ajan, Yksilö- ja ryhmäohjaus sekä Myötätuulta opintoihin.

Ohjausta koko opintojen ajan -teemassa käsitellään ohjausprosessia, ohjaustarpeita opintojen eri vaiheissa sekä eri ohjaustahoja ja niiden tehtäviä. Teema pohjautuu Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajien Sari Kähkösen ja Pirjo Sonntagin ammatillisen opinto-ohjaajankoulutuksen kehittämishankkeessa tekemään tuutoroinnin arviointi ja kehittämistyöhön Ohjausprosessi näkyväksi.

Toisessa teemassa *Yksilö- ja ryhmäohjaus* keskitytään ohjauksen käytäntöihin ja eri ohjausmuotoihin. Myös tässä on käytetty Sari Kähkösen ja Pirjo Sonntagin kokonaisia materiaalia sekä opinto-ohjaaja Jouko Uusitalon ja Liikeakatemia valmentajan Mirva Juntin kirjoituksia aiheesta. Eri ohjausmuotoihin asiantuntemuksensa ovat jakaneet myös vararehtori Hannele Keränen sekä maakuntakorkeakoulun johtaja Anu Pruikkonen. Luvun loppupuolella pohditaan haastavia ohjaustilanteita sekä varhaista puuttumista ja puheeksi ottoa. Puheeksi ottamisen kouluttaja Tarja Lipponen on koonnut käytännön vinkkejä näihin tilanteisiin.

Kolmannessa teemassa *Myötätuulta opintoihin* pohditaan, mitkä asiat edistävät opiskelijan opintoja ja miten voimme huomioida ne opintojen suunnittelussa. Myötätuulta opintoihin tuovat mm. opiskelukyvyn edistäminen, yhteisöllisyys, erilaisuuden hyväksyminen ja esteetön opiskelu sekä tasa-arvoinen kohtelu. Lapin Letkahankkeen hankekoordinaattori Päivi Muranen on kirjoittanut tähän lukuun tasa-arvoisesta tuutoroinnista.

Ohjausta ja tuutorointia käsittelevää kirjallisuutta löytyy paljon ja asian tiimoilta on tehty monia tutkimuksia. Myös erilaisia hankkeita on toteutettu ohjauksen kehittämiseksi. Tämä kertonee siitä, kuinka tärkeän asian äärellä olemme ja miten tärkeää työtä teemme opiskelijoiden ohjaamisessa. Materiaalia tähänkin oppaaseen olisi ollut vielä rutkasti enemmän. Ajatuksena oli kuitenkin herätellä opiskelijan ohjauksen kanssa tekemisissä olevia pohtimaan omaa rooliaan ja sitä miten voisimme ohjausta kehittää. Koska tietoa ohjauksesta on paljon, lisätietoa janoaville löytyy oppaasta myös vinkkejä lisätiedon hankkimiseen.

Yhteisellä matkalla kun olemme, kiitän kaikkia niitä, jotka ovat paneutuneet aiheeseen ja joiden tekemää työtä olemme voineet hyödyntää tässä oppaassa. Kiitos myös kaikille oppaan kirjoittamiseen osallistuneille. Tämä on yksi osoitus laajasta ohjauksen asiantuntemuksesta, osaamisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä meidän ammattikorkeakoulussamme. Ja lopuksi vielä iso kiitos vararehtori Hannele Keräselle, jonka kanssa olen ollut yhteisellä matkalla tämän oppaan kokoamisessa.

*Maailma on täynnä suuria ihmeitä sille,
joka on valmis ottamaan niitä vastaan.*

– MUUMIPAPPA

Kemissä 7.12.2012

MARIA SIPILÄ
Kuraattori
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

Ohjausta koko opintojen ajan

TUKEA, JATKUVUUTTA JA YHTEISTYÖTÄ

*”Suuri lähtö on yhtä tärkeä kuin ensimmäiset rivit kirjassa.
Ne määräävät kaiken.”*

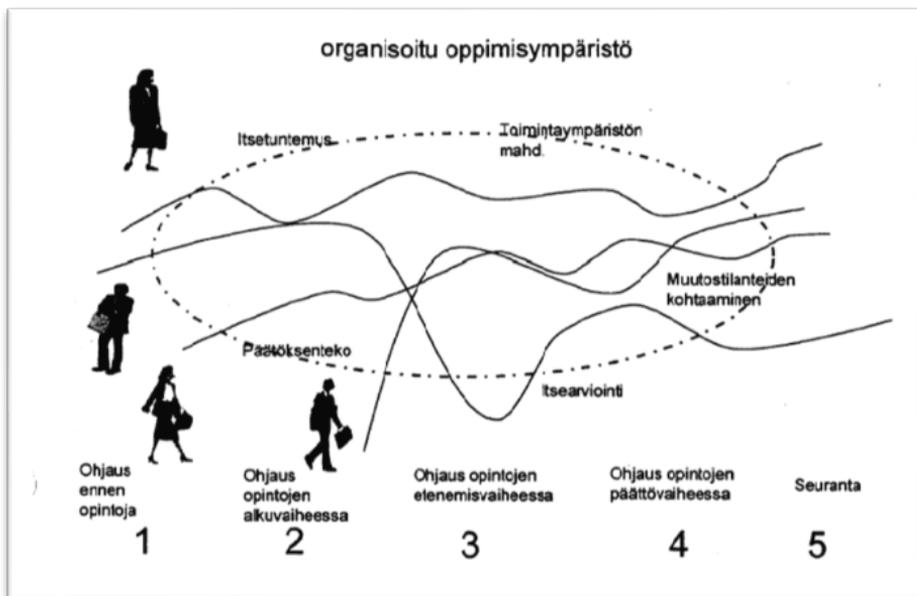
–MUUMIPAPPA JA MERI

AJATUKSIA OHJAUKSESTA

Opiskelu on prosessi, joka etenee erilaisia polkuja pitkin aina opiskelijavalinnasta tutkinnon suorittamiseen ja työelämään saakka. Tässä prosessissa opiskelijaa tuetaan mm. ohjauksen ja tuutoroinnin kautta. Tuutoroinnin ja ohjauksen tavoitteena on tutkinnon suorittaminen ja opintojen laadun parantaminen esim. kiinnittämällä huomiota yksilöllisiin opintosuunnitelmiin (HOPS), hyväksilukemiskäytäntöihin, opiskelijoiden ohjaus- ja neuvontapalveluihin sekä toimenpiteisiin, jotka vähentävät opintojen keskeyttämistä. Ohjauksen tavoitteena on myös edistää yhteisöllisyyttä ja sitoutumista opintoihin sekä opiskeluongelmien ennaltaehkäiseminen ja niihin puuttuminen. Ohjauksen ja tukemisen osa-alueet ovat:

- oppiminen ja opiskelu
- ammatti- ja työelämäohjaus
- ammatillinen suuntautuminen ja ammatillinen kasvu
- persoonallinen kasvu / psykososiaalinen tuki
- osallisuus ja yhteisöllisyys
- opiskelijan ohjaustarpeet

Ammattikorkeakoulun henkilökunnan, opiskelijatuutorien ja työelämän ohjaajien rooli oppimisen ohjaajina korostuu opiskelun alkuvaiheessa ja muuttuu opiskelun edetessä. Oppimispolun varrella on tiettyjä kriittisiä vaiheita, jolloin ohjauksen tavoitteita, sisältöjä ja toteutusta tulisi tarkastella erityisen huolellisesti. Ohjauksen keskeiset vaiheet ovat: koulutusalan valinta, opiskelun aloitus, sitoutuminen koulutusohjelmaan, itseohjautuvuus, harjoittelu, opinnäytetyöprosessi ja siirtyminen työelämään.

Lähde: Kähkönen Sari & Sonntag Pirjo 2009.

OHJAUS OPINTOJEN ERI VAIHEISSA

Opintojen eteneminen riippuu hyvin monesta eri tekijästä. Korkeakoulussa voidaan vaikuttaa moniin näistä, mutta osa tekijöistä on sen ulottumattomissa. Joka tapauksessa korkeakoulu yhteisön odotetaan tukevan ja edistävän opiskelijoiden opintojen etenemistä sekä pyrkivän kiinnittämään opiskelijat opintoihin erilaisin keinoin. Tästä syystä opiskelijoiden ohjaustarve ja käytetyt ohjauksen muodot vaihtelevat opintojen eri vaiheissa ja ne painottuvat myös eri tekijöihin.

Ensimmäisen vuoden ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijan ryhmäytymistä, orientoitumista ja sitoutumista oman alansa koulutukseen, opiskelumotivaation vahvistumista ja ylläpitämistä, itseohjautuvan opiskelutavan omaksumista, ammatillisen kehittymisen hahmottumista sekä kotiutumista opiskelupaikkakunnalle. Erityisesti huomiota on syytä kiinnittää korkeakoulussa vaadittaviin opiskelutaitoihin, kuten ajankäyttöön, opintojen suunnitteluun ja oppimistekniikoihin.

Toisen vuoden ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijan opiskelumotivaation ylläpitämistä ja opintojen etenemistä, henkilökohtaisten tavoitteiden selkiytymistä, koulutukseen liittyviä valintoja ja ammatillista suuntautumista, oman oppimisen ja kehittymisen itsearviointia, persoonallista ja ammatillista kasvua sekä ryhmän toimintaa.

Kolmannen vuoden ja opintojen loppuvaiheen tuutoroinnin tavoitteena on tukea opiskelijan opiskelumotivaation ylläpitämistä ja koulutuksen loppuun viemistä, ammatillista kasvua, oman osaamisen ja ammattitaidon tiedostamista sekä ammattidentiteetin kehittymistä, opiskeluajan jälkeisten toiveiden ja tavoitteiden selkiintymistä sekä työelämään tai jatkokoulutukseen siirtymistä. Erityisesti opiskelijat tarvitsevat tukea opinnäytetyön aloitukseen ja opinnäytetyöprosessin etenemiseen.

Sisällön suunnittelu tapahtuu koulutusohjelmakohtaisesti kunkin koulutusohjelman tarpeiden mukaan. Lisäksi huomioidaan ohjattavan ryhmän tarpeet sekä kunkin opiskelijan henkilökohtaisen ohjauksen tarve.

Lähteet

Huhtanen 2012.

Kähkönen & Sonntag 2009.

Liimatainen, Kaisto, Karhu, Martikkala, Andersen, Aikkola, Anttila, Keskinarkaus & Saari 2010.

Ohjaustoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen korkeakouluissa:

[Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan – kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluissa](#)

[Kohtaaminen keskiössä – näkökulmia ohjaukseen ammattikorkeakoulussa](#)

OPISKELIJAKESKEINEN OHJAUSMALLI

Opiskelijoiden ohjaustarpeet ovat eritasoisia eivätkä yleensä vain jollekin ohjauksen osa-alueelle kuuluvia. Opiskelijakeskeisen ohjausmallin tavoitteena on kokonaisvaltainen ja yksilöllinen opiskelijan ohjaustarpeista lähtevä lähestymistapa. Malli kuvaa ohjauspalveluiden järjestämistä ja siinä kiinnitetään huomiota myös ongelmien ennaltaehkäisyyn. Opiskelijakeskeinen ohjausmalli ja eri tahojen tekemä yhteistyö auttavat integroimaan ohjauksen eri osa-alueita. Ohjausmallissa on kolme osa-alueita: kasvun ja kehityksen tukeminen, uravalinnan sekä opiskelun ohjaus. Ohjausta toteutetaan kolmella ohjaustasolla tai -taholla. (Lairio & Puukari 1999, 66 - 68. Lairio, Puukari & Varis 1999, 29 -30.)

Kuvio 2: Holistinen ohjausmalli ammattikorkeakoulussa Van Esbroeck & Watts 1998 mukaan jäsennettynä. (Herranen & Penttinen 2008, 11.)

Ensimmäisenä ohjaustasona toimivat opettajat, opettajatuutorit ja opiskelijatuutorit. Heidän tehtävänsä on ennen kaikkea ongelmien ennaltaehkäisy ja ongelmien tunnistaminen. Toinen ohjaustaso on yhteydessä opetukseen, mutta voi olla jollain tasolla erikoistunut. Toisena ohjaustasona toimivat oppilaitoksen sisäisen ohjauksen asiantuntijat, kuten opinto-ohjaajat ja koulutusohjelmavastaavat. Tämä ohjaustaso toimii aktiivisesti yhteistyössä sekä opettajien että kolmannen ohjaustason kanssa. Kolmantena ohjaustahona toimivat oppilaitoksen ulkopuoliset erityisasiantuntijat, kuten opiskelijaterveydenhuolto, mielenterveyspalvelut, sosiaalityö tai työhallinto

tai oppilaitoksen sisällä, kuten kuraattori ja ura- ja rekrytointipalvelut. (Lairio & Puukari 1999, 66-68; Lairio, Puukari & Varis 1999, 38-39.)

Vaikka jokaisella ohjaustaholla on oma tehtäväalueensa, on opiskelijan ohjauksen ja tuen kannalta tarkoituksenmukaista toimia yhteistyössä eri tahojen kanssa. Tällaisen työskentelytavan etuna on muun muassa se, että kukin ohjaustaho on tietoinen opiskelijalle tarjotusta tuesta ja jokaisen asiantuntijuutta voidaan hyödyntää ohjauksessa. Yhdessä pohtimalla pystytään paremmin löytämään yksilöllisiä ratkaisumalleja ja tukimuotoja opiskelijan tukemiseen ja ohjaukseen. Toimiva käytäntö on opiskelijan tarpeiden ja toiveiden mukaan koottu ryhmä, jossa kartoitetaan opiskelijan tilannetta ja sovitaan yhteisesti tukitoimista.

Opiskelijan ohjaus on jokaisen ammattikorkeakoulussa työskentelevän tehtävä. Ohjaus ja tukipalveluiden tuntemus auttaa opiskelijan ohjaamisessa lisätuen piiriin. Tärkeää on huolehtia, että myös opiskelijat ovat tietoisia sekä ammattikorkeakoulun että opiskelupaikkakunnan tarjoamista palveluista.

Lähteet

KÄHKÖNEN & SONNTAG 2009.

LIIMATAINEN, KAISTO, KARHU, MARTIKKALA, ANDERSEN, AIKKOLA, ANTTILA, KESKINARKAUS & SAARI 2010.

Yksilö- ja ryhmäohjaus

AIKAA, LUOTTAMUSTA, KUUNTELUA, KANNUSTUSTA,
KUNNIOITUSTA, ROHKAISUA, VÄLITTÄMISTÄ, TAVOITTEITA

*”Lamppu suhisi palaessaan. Sen ympärillä oli kaikki läheistä ja varmaa,
perhe tiiviinä piirinä ja muu minkä he tunsivat ja mihin luottivat.
Ulkopuolelle jäi se vieras ja epävarma, joka latoi pimeään yhä paksummaksi ja
aina kauemmas, maailman ääriin saakka.”*

JANSSON, TOVE. MUUMIPAPPA JA MERI.

OHJAUKSESTA

Lapin yliopiston vararehtori Kaarina Määttä on kirjoittanut opettajatuutorin oppaan. Siihen on koottu Tommi Haapaniemen, Ulla Voutilaisen ja Kari Ikäheimon (2001) tutkimuksen pohjalta opiskelijoiden näkökulmasta hyvään ohjaukseen liittyviä asioita. Sen mukaan hyvä ohjaus on:

Asiantuntevaa: Ohjauksessa keskitytään olennaiseen ja se on konkreettista. Ohjaustilanteet ovat hyvin valmisteltuja ja niissä ongelmat selkiytyvät ja sitä kautta opinnot etenevät. Ohjaus on tekoja, ei pelkästään puhetta.

Kannustaa itsenäiseen opiskeluun. Ohjaus on tukea antavaa, innostavaa eikä perustu painostukseen. Ohjauksen tavoitteena on viitoittaa tietä, asettaa rajoja mutta myös antaa tilaa.

Ulottuu koko opiskelun ajalle. Ohjaus on säännöllistä ja jatkuvaa. Yksilöllistä. Ohjauksessa huomioidaan opiskelijan yksilölliset tarpeet, tavoitteet ja mahdollisuudet.

Vuorovaikutuksellista. Ohjaus perustuu rehellisyyteen ja aitoon kiinnostukseen opiskelijasta. Ohjaaja kykenee asettumaan opiskelijan asemaan ja ohjaukselle on riittävästi aikaa.

Riittävää ja selkeää tiedottamista. Esitettyihin kysymyksiin vastataan tai niihin etsitään vastauksia. On myös hyvä muistaa, ettei opiskelija välttämättä osaa itse kysyä kaikkea.

Ohjaustyössä korostuvat sosiaaliset taidot, empatia, kyky kuulla ja havaita sekä erilaisuuden kohtaamisen taidot. Sen vuoksi ohjaajan on tärkeää tunnistaa omat tunteensa, ennakkokäsityksensä ja voimavaransa. Myös ohjaajan omalla persoonalla on suuri merkitys ohjausprosessin onnistumisessa.

Lähteet

KURIKKALA 2009.

MÄÄTTÄ 2011.

Kirjallisuutta

Onnismaa Jussi. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta.

Koli, Hanne. 2008. Verkko-ohjauksen käsikirja

Määttä, Kaarina. 2011. [Opettajatuutori yliopisto-opiskelun tukena.](#)

OHJAUKSEN MUODOT

Ohjaus voidaan jakaa kolmeen osaan: ryhmä-, henkilökohtainen ja verkko-ohjaus.

RYHMÄOHJAUS

Ryhmäohjauksen tehtävänä on opintojen yleinen neuvonta ja ohjaus, tiedottaminen sekä ryhmän yhteis-toiminnan tukeminen ja kehittäminen. Myös valinnaisten ja suuntaavien opintojen valintaan, harjoitteluun orientointiin ja opinnäytetyön ohjaukseen järjestetään ryhmäohjausta. Tuutorointia varten on hyvä varata ryhmäohjausta vähintään 4 krt / lukuvuosi. Ryhmälle voi luoda myös oman verkko-ohjausympäristön.

Lähde:

Kähkönen & Sonntag 2009.

KOHTI HYVÄÄ RYHMÄHENKEÄ

Opiskelijaryhmän hyvä henki ja ilmapiiri ovat merkittäviä tekijöitä opintoihin sitoutumisessa ja opiskelumotivaation edistämässä. Tärkeää on tiedostaa, että ryhmässä työskentelemisen taidot ovat myös työelämätaitoja. Meille kaikille on tärkeää tuntea kuuluvamme johonkin ja tullemme hyväksytyiksi. Se miten pääsee osaksi ryhmää ja miten ryhmä yhdessä toimii vaikuttavat merkittävästi hyvinvointiin ja opinnoissa edistymiseen. Opiskelijoille on tärkeää luoda tunne osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Myönteinen opiskeluilmapiiri muodostuu turvallisuuden tunteen pohjalta. Hyvin toimiva opiskelijaryhmä luo turvallisuuden tunnetta. Turvallisessa ryhmässä ei kenenkään tarvitse miettiä uskaltaako osallistua ja yrittää, voiko esittää kysymyksiä, haluaako kuulua ryhmään ja tulenko hyväksytyksi juuri sellaisena kuin olen. Turvallisuus, luottamus ja rento ilmapiiri mahdollistavat myös vaikeiden asioiden käsittelemistä.

Turvallisuuden, luottamuksen ja rennon ilmapiirin kivijalka on se, että tuntee ne ihmiset joiden kanssa työskentelee tai opiskelee. Opiskelijoiden ohjauksesta vastaavat voivat omalla toiminnallaan edistää vuoropuhelua, ohjata opiskelijoita ryhmässä työskentelyyn sekä tukea kiinnittymistä omaan ryhmään. Heti opintojen alussa ryhmän ryhmäytymiseen tulee panostaa. Tässä erityisesti opettaja- ja opiskelijatuutorit ovat avainasemassa. Ryhmän toiminnan tukemista on syytä myös jatkaa koko opintojen ajan. Erilaisten toiminnallisten harjoitusten kautta voidaan ryhmän muodostumista tukea ohjatusti. Koska opiskelijaryhmässä on erilaisia persoonia, eri-ikäisiä ja eritaustaisia opiskelijoita näiden harjoitusten kautta voidaan tutustuttaa opiskelijat toisiinsa ja nostaa opiskelijoiden erilaiset kyvyt esille.

Ryhmäytyminen on prosessi, jonka aikana tutustutaan toisiin opiskelijoihin, luodaan luottamusta ryhmän jäsenten välille, lisätään turvallisuuden tunnetta ja kehitetään viestintätaitoja. Ohjaajan tehtävänä on mahdollistaa ryhmän jäsenten välinen tutustuminen tarjoamalla riittävästi aikaa ja tilaa tähän esim. erilaisten tutustumis-

harjoitusten kautta sekä vaihtelemalla opetuksessa pareja ja pienryhmiä. Myös ryhmän pelisääntöjen luominen on tärkeää. Sitoutumista pelisääntöjen noudattamiseen lisää se, että ryhmä luo ne itse.

Ryhmän kehittyminen on pitkä prosessi, joka jatkuu ryhmän koko olemassaolon ajan. Tässä kehitymisprosessissa on erilaisia kehitymisvaiheita. Alun muodostumisvaiheen ja jonkinlaisen kuohunnan kautta päästään parhaimmillaan yhtenäisyyteen ja tehokkaaseen työskentelyyn. Ryhmän jäsenet ottavat myös erilaisia rooleja ryhmässä. Näiden roolien mukaan ryhmä kohdistaa odotuksia eri yksilöiden toimintaan. Roo- lit edistävät ryhmän toimintaa, mutta toisaalta voivat haitata sitä. Tästä johtuen ryhmän jäsenten rooleja on syytä käsitellä yhteisesti esim. ryhmäroolitestien avulla.

Osallistuvan ja hyvin toimivan ryhmän muodostumisessa vastuu on myös opiske- lijoilla itsellään. Ohjaajan tulee kannustaa opiskelijoita aktiivisuuteen ryhmän toi- minnan kehittämiseksi. Ryhmän toiminnan ohjaamisessa ja kehittämiseksi on tär- keää korostaa arvioinnin ja palautteen antamisen merkitystä. Arviointi ja palaute ryhmän toiminnasta on hyvä tehdä säännöllisesti. Apuna voi käyttää esim. ryhmän ilmapiirikartoitusta.

Hyvän ilmapiirin ja hyvinvoinnin yksi tärkeä osatekijä on taito ottaa vaikeatkin asiat puheeksi ja sopia ristiriidat. Ongelmia kyetään myös työstämään kunnes ne ratkeavat. Ristiriitatilanteissa tärkeää on huolehtia siitä, että keskustelu ei mene hen- kilökohtaisuuksiin vaan puhutaan asioista asioina. Tavoitteena on löytää erilaisia nä- kökulmia. Ohjaajan tehtävänä on rohkaista jokaista osallistumaan keskusteluun. Jo- kainen päät-tää itse mitä asioita on valmis ottamaan puheeksi. Jos tunteet kuumene- vat liikaa, otetaan aikalisä ja jatke-taan keskustelua myöhemmin. Haastavissa tilan- teissa kannattaa pyytää mukaan kuraattori ja/tai terveydenhoitaja.

Lähde:

Lipponen & Sipilä 2011.

Mirva Juntti

Liiketalouden, tietojenkäsittelyn ja kulttuurin alan koulutuspäällikkö
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

LIIKEAKATEMIA TUNTUU ENEMMÄN TYÖPAIKALTA KUIN OPISKELUMALLILTA

Liikeakatemia on yksi Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun tekemällä oppimisen konsepteista. Keskeinen asia, minkä opiskelijat palautteessaan nostivat esiin, oli toimintamallin poikkeuksellinen yhteisöllisyys. Ryhmä ja sen valmentaja muodostavat tiiviin yksikön, jossa tiimin jäseniä tuetaan työskentelyn eri vaiheissa. Kaikkien tiimiyritysten opiskelijat kokevat että juuri heidän tiiminsä on vahva ja tiivis. Hyvä sanonta: ”kaveria ei jätetä”, sopii ryhmähenkeen kuin nakutettu. Lisäksi tiimissä vuorovaiikutustaidot itse tiimin, mutta myös valmentajan välillä koettiin positiivisiksi. Hyvä suhde valmentajan kanssa on tiimin mielestä ollut erityisen tärkeää opintojen aikana.

Mistä ryhmän tiivis henki sitten rakentuu? Selvää on, että kun tiimi ja valmentaja pysyvät yhdessä päivästä toiseen kahden vuoden ajan, tulee opiskelijatoveri tutuksi. Tunnettuutta seuraa luottamus toiseen, mikä puolestaan herättää mielenkiinnon toisten tekemiseen. Liikeakatemiassa käytössä oleva oppimismuoto Kirjablokkit, koettiin-kin kirjoitettavan ennemmin toisille tiimin jäsenille kuin valmentajalle. LiikeAkate-
miassa opiskelijalla on mahdollisuus valita ja päättää opintojensa kiinnostuksen koh-
teista. Tämän koettiin edesauttavan opiskelumotivaation kehittymistä. Motivaation
puolestaan nähtiin tarttuvan tiimin sisällä jäsenestä toiseen. Opiskelijaryhmä koki
ammattikorkeakoulun järjestämät työskentelytilat erinomaisiksi; yhteisen tilan koet-
tiin paitsi tarjoavan tiimiyritykselle rauhallisen ympäristön, myös edistävän opiske-
lijoiden yhteenkuuluvaisuuden tunnetta.

Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyyden voisi todeta olevan monien pienten asioiden summa. Näyttää myös siltä, että mitä vähemmän oppimista raamittavat tiukasti rajaa-
vat järjestelmät tai säännöt, sitä enemmän luovuus ja yhteisöllisyys pääsevät esille. Oli
opetuksen rakenne sitten tiimimäinen tai perinteisemmän kaavan mukainen, on aina
mahdollista kehittää positiivinen asenne ja ilmapiiri niin oppimiselle kuin luovuudel-
lekin. Opiskelijaryhmän tiimiytymisvaiheessa kannattaakin erikseen keskittyä siihen,
miten juuri tälle ryhmälle rakennetaan sopiva yhteisöllisen toiminnan ilmapiiri.

HENKILÖKOHTAINEN OHJAUS

Ryhmäohjauksen lisäksi opiskelijoille tarjotaan henkilökohtaista ohjausta. Opiskelija saa henkilökohtaista ohjausta tarpeensa mukaan opettajatuutorilta, opinto-ohjaajalta sekä muilta ohjaustahoilta. Henkilökohtaisen ohjauksessa voidaan huomioida paremmin yksilölliset tarpeet, opiskelijan elämäntilanne sekä kartoittaa yksittäisen opiskelijan odotuksia ja tavoitteita. Ohjauksen tavoitteena on opiskelijan oman pohdinnan ja tietoisuuden herättäminen, reflektio ja oppimaan oppiminen. Opettajatuutorit käyvät kunkin opiskelijan kanssa henkilökohtaisen ohjauskeskustelun (HOPS-keskustelu) kerran lukuvuodessa, tarpeen mukaan useamminkin. Keskustelun tueksi jokaiselta koulutusosalta löytyy oma HOPS-lomake, jonka opiskelija voi täyttää ennen ohjauskeskusteluun tuloa. Opiskelijoita kannattaa aktivoida ohjaukseen esim. kutsumalla heidät keskusteluun omaehtoisen ohjaukseen hakeutumisen sijaan.

Ohjaustilanteeseen on tärkeää varata rauhallinen tila ja riittävästi aikaa. Hyvä ohjaus perustuu selkeisiin tavoitteisiin. Ohjauskeskustelu rakentuu kohtaamisesta, keskustelun ilmapiiristä, ohjaussuhteesta, itse keskusteluprosessista ja vuorovaikutuksesta. Hyvän ohjaussuhteen luomisen edellytyksenä on luottamus sekä ohjattavan kokemus siitä, että häntä arvostetaan. Tavoitteena on luoda luottamuksellinen ja myönteinen ilmapiiri. Ohjauskeskustelussa pyritään aitoon dialogiin. Ohjaajan toiminnassa korostuu aktiivinen kuuntelu. Näin saadaan tietoa ohjattavan tarpeista ja tavoitteista. Lisäksi aktiivinen kuuntelu välittää opiskelijalle tunteen siitä, että hänen asiansa on tärkeä ja siihen on halua paneutua. Yhdessä on mahdollista pohtia erilaisia vaihtoehtoja ja sitä mihin erilaiset valinnat johtaisivat. Ohjaus ei heikennä opiskelijan itseohjautuvuutta tai sen kehittymistä vaan tukee vastuunottamista. Tärkeää on muistaa, että opiskelija on aina itse paras asiantuntija oman elämänsä suhteen. Ohjaus on onnistunutta, kun ohjattavalla on ohjauskeskustelun päätteeksi kokemus asioiden etenemisestä ja selkeys omista opinnoistaan.

Lähteet

Heinonen-Kiiski & Kahilaluoma 2010.

Kähkönen & Sonntag 2009.

Jouko Uusitalo
Kulttuurialan opinto-ohjaaja
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

TEHOKKAASTI TOIMIEN LÄSNÄ JA SAATAVILLA

Opiskelijan ohjaustilanteissa keskustellaan yleensä opintojen järjestämisestä, etenemisestä tai häiriöttö-mästä sujumisesta. Ohjausta voidaan antaa joko kahden kesken kasvokkain tai ryhmässä. Näissä vuorovaikutustilanteissa on mukana niin kieli, viestintätaidot, tunteet kuin toimintatavatkin.

Ohjauskeskustelu on vuorovaikutusta, dialogia, jossa sanat ja eleet ovat kaiken ydin. Kasvokkaisessa vuorovaikutustilanteessa käytetyillä sanoilla on tärkeä merkitys ja toisen puheeseen suhtaudutaan kunnioittaen. On tehtävä havaintoja keskustelukumppanista ja kuunneltava keskittyen, mitä sanottavaa hänellä on. Eikä riitä, että kuunnellaan vain sanoja, on kuunneltava myös äänenpainoja, sanojen välejä; on tarkkailtava kehon kieltä. On kuunneltava ”isolla korvalla”.

Verkon etuna ohjaustilanteessa on ohjaajan saatavuus ajasta ja paikasta riippumatta. Ohjaus verkossa on kasvokkaista tilannetta haastavampi. Verkkopohjaisessa vuorovaikutustilanteessa, vaikkapa sähköpostissa, Moodlessa tai muussa sosiaalisessa mediassa, jäävät useimmat puheen piirteet pois: mukana ovat vain kirjoitetut sanat (ja ehkä erilaiset hymiöt). Niiden avulla ohjaajan ja ohjattavan on pystyttävä tulkitsemaan vuorovaikutuskumppanin ajatuksia. Miten luoda sellainen tekstimaailma, että viestin vastaanottajat pystyvät sen ymmärtämään mahdollisimman tarkasti juuri siten, kuin tekstin kirjoittaja on sen tarkoittanut?

Vuorovaikutussuhteen luomiseen ja ylläpitämiseen sekä verkossa että kasvokkain liittyy myös tunnepitoisia elementtejä. Tunteet edistävät tai estävät hyvän vuorovaikutustilanteen kehittymistä. Myönteistä tunnelmastoaa puolestaan luovat läsnäolo, välittäminen ja hyväksyminen sekä luottamus, kunnioitus ja arvostus.

Ohjattava on itsensä paras asiantuntija, joka rakentaa ohjaajan kanssa yhteistyössä kulloinkin tarkoituk-senmukaisinta päätöstä, valintaa, ratkaisua tai uraa. Ohjataanpa opiskelijoita verkossa tai kasvokkain, ohjauksen onnistumisen kannalta olennaista on, että tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi ja että opiskelijan pieniltäkin tuntuvia asioita pidetään tärkeinä.

Lähteet

Aarnio, Helena & Enqvist, Jouni 2001.
Helander, Jaakko & Seinä, Seppo 2005.

Ohjauskeskusteluun on hyvä valmistautua etukäteen palauttamalla mieleen edellinen keskustelu ja siinä sovitut asiat sekä perehtymällä mahdolliseen materiaaliin, joka ohjattavaan liittyy. Jos opiskelija tulee ensimmäistä kertaa ohjauskeskusteluun, on aluksi selvitettävä opiskelijan lähtökohdat esim. millainen tausta ja elämäntilanne hänellä on sekä millainen ihminen ja oppija hän on. Opiskelijan tarpeiden mukaan räätälöidään ohjauksen laatu, määrä ja ajankäyttö sekä itse ohjausprosessi.

Esimerkki ohjauskeskustelun rakenteesta:

Lähteet

Heinonen-Kiiski & Kahilaluoma 2010.

Määttä 2011.

Hannele Keränen
vararehtori
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

AHOT

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen koskee sekä aiemmin tehtyjä opintoja että muulla tavalla hankittua osaamista. Opiskelijoiden aiemmin opittua on tarkasteltava johdonmukaisesti, yhdenmukaisesti ja tasapuolisesti. Arvioinnissa noudatetaan seuraavia periaatteita:

1. Opiskelijalla on oikeus hakea tunnustamista ja hyväksilukua aiemmin ja/tai muualla hankitusta osaamisestaan sekä saada siihen ohjausta.
2. Opiskelija käynnistää prosessin täyttämällä hakulomakkeen, johon hän liittää todistukset ja muut mahdolliset dokumentit (myös ei-muodolliset asiakirjat), joiden perusteella hän hakee hyväksilukemista
3. Osaamisen tunnistamisessa käytetään kullakin toimi- ja koulutusalailla jo käytössä olevia ammattikorkeakoulussa yhteisesti hyväksytyjä erilaisia suoritus- ja arviointitapoja. Osaamista arvioidaan samoilla kriteereillä ja menetelmillä, joita opintosuoritusten arvioinnissa muutenkin käytetään ja se tehdään vertaamalla opiskelijan hankkimaa osaamista korkeakoulututkinnon osaamisvaatimuksiin.
4. Osaamisen tunnistamisen jälkeen päätökset kirjataan ja dokumentoidaan. Päätöksiin tyytymättömälle on valitusprosessi.

Anu Pruikkonen
Maakuntakorkeakoulun johtaja
Lapin korkeakoulukonserni

VERKKO-OHJAUS

Verkko-ohjaus tarkoittaa erilaisissa verkkoympäristöissä tapahtuvaa tavoitteellista oppimisprosessin, opiskelun, oppimisen ja osaamisen kehittymisen ohjausta. Verkko-ohjaus voi olla yksilö- tai ryhmäohjausta ja vuorovaikutus ohjaajan ja oppijan välillä joko reaaliaikaista tai eriaikaista.

Nuorten koulutuksen osalta lähi- ja verkko-ohjauksen muodot ja määrät muotoutuvat tapauskohtaisesti. Aikuisopiskelijat suorittavat opintonsa useimmiten verkko-painotteisesti, jolloin myös ohjaus tapahtuu kokonaan tai osittain verkossa. Aikuisryhmien oppimisprosessin ja opiskelun ohjaamisesta vastaavat ryhmätuutorit ja opintojaksokohtaisesta ohjauksesta opettajat. Hyväksi havaittu ohjauksen tapa on nk. ohjausympäristö, jonka kautta tapahtuu kaikki opintoihin liittyvä yleisneuvonta ja – ohjaus ja ryhmätuutorin ryhmälle opintojen ajan toteuttama ohjaus. Myös alan opintosihteerin on hyvä olla aktiivisessa roolissa ohjausympäristössä. Ohjausympäristö rakennetaan useimmiten Moodleen, mutta myös sosiaalisen median hyödyntäminen on mahdollista. Reaaliaikainen verkko-ohjaus tapahtuu useimmiten iLinc-virtuaali-luokassa esimerkiksi ryhmälle suunnattujen tuutorin tuokioiden tai kehityskeskustelujen muodossa tai henkilökohtaisena ohjauksena. Pääosin verkossa opintonsa suorittavien aikuisryhmien osalta ryhmäytymisen tukeminen on toteutettava pääosin verkossa ja on hyvä muistaa, että useimmat lähiohjauksessa käytettävät menetelmät soveltuvat myös verkkoympäristöissä käytettäväksi.

Olipa kyseessä sitten mikä tahansa verkkoympäristö, jossa ohjausta toteutetaan, on tärkeää, että ohjaaja ja opiskelijat sopivat yhdessä pelisäännöistä. Ohjaajan aktiivinen läsnäolo verkossa on tärkeää, mutta verkko luo usein harhan, että ohjaaja on saavutettavissa 24/7. Näin ollen esimerkiksi siitä, kuinka reaaliaikaisesti ohjaaja vastaa kysymyksiin, on hyvä olla opiskelijoilla tiedossa. Verkossa tilanneherkkä havainnointi on haasteellisempaa kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Ohjaajan aktiivinen läsnäolo ja vuorovaikutus verkossa ovat keino havainnoida oppimisprosessia, tunnistaa ohjaustarpeet ja reagoida niihin. Ohjausdialogin lisäksi ohjaajan välineinä voivat olla esimerkiksi reflektiokysymykset, verkkokeskustelut ja ohjauslomakkeet.

Verkko-opintojaksoilla tapahtuvassa ohjauksessa ohjausdialogin rinnalla oppijan oppimista ja työskentelyä ohjataan oppimistehtävillä, käyttöön valituilla työskentelymenetelmillä ja pedagogisilla malleilla sekä verkko-oppimisympäristön rakenteella. Tästä syystä verkko-opintojakson toteutuksen ja opiskelijan oppimisprosessin suunnittelu ovat iso osa ohjaustoimintaa.

Materiaalia ohjaukseen

[Korkeakouluopiskelijoiden ura-ohjaus ja itsearviointipalvelu mm. Taito-ura ja Aika-ura testit](#)

[Oulun Yliopiston oppimisklinikka](#)

[Oppiminen on taitolaji. Valtti-hankkeen teemapäivien materiaalia](#)

[Valtti-hankkeen työkirjat opiskelijoille opinnäytetyön ja urasuunnittelun apuna](#)

[Valtti-hankkeen työkirjat opettajille opinnäytetyön ohjauksen ja urasuunnittelun tueksi](#)

[Opinnäytetyön verkko-ohjauksen toimintamalli KTAMK](#)

HAASTAVAT OHJAUSTILANTEET

Elämässä eivät asiat aina etene suunnitelmien mukaan. Tilastokeskuksen 2010 tekemän opiskelijatutkimuksen mukaan kolmanneksella korkeakouluopiskelijoista opinnot ovat edenneet omia tavoitteita hitaammin. Merkittävimmät syyt hitaaseen etenemiseen olivat työssäkäynti, elämäntilanne ja henkilökohtaiset syyt. Ammattikorkeakoulussa opiskelevien opintoja oli hidastanut erityisesti heikko opiskelumotivaatio tai kokemus väärällä alalla opiskelusta. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että opiskelijoista 53 prosenttia kärsii sellaisista terveyteen ja psykososiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, joista on haittaa opinnoissa etenemiselle. Yleisin opintoja hidastava terveydellinen tekijä oli stressi.

Opinnoissaan viivästyneet opiskelijat on hyvä kartoittaa säännöllisesti ja ohjata opiskelijat joko yksilö- tai ryhmäohjaukseen. Myös runsaat poissaolot ja opiskelijan olemuksen muutokset paljastavat, että kaikki ei ole kohdallaan. Jos huoli opiskelijasta herää, on tärkeää ottaa huoli puheeksi opiskelijan kanssa ja ohjata hänet saamaan apua ja tukea esimerkiksi terveydenhoitajalta tai kuraattorilta. Oma huoli on hyvä mittari: se ilmaisee, että opiskelijan tilanne on menossa huonompaan suuntaan, ellei siihen saada aikaan muutosta.

Lähde:

Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010.

JOS KAIKKI EI OLE KUNNOSSA...

Huoli on tunne, joka voi herätä kohdatessa ja keskustellessa opiskelijan kanssa. Toiset opettajat tai opiskelijan opiskelutoverit voivat myös ilmaista huolensa. Huolen tunnetta ei kuitenkaan voi syntyä, ellei tunne opiskelijaa, ole kiinnostunut hänestä tai kohtaa häntä riittävän usein. Opiskelijan tukeminen edellyttää yhteyttä häneen ja yhteys on vain hänen kanssaan tekemisissä olevilla ihmisillä. On tärkeää muistaa, että ei tarvitse tietää mikä opiskelijan ongelma on tai miten se ratkaistaan. Tätä varten on olemassa ammatti-ihmisiä. Jos huoli opiskelijasta herää, pohdi onko tilanne vakava ja tarvitaanko apua. Esim. opiskelijan käytöksen muuttuminen on merkki siitä, että kaikki ei ole kunnossa. Tällainen muutos voi olla täysin normaali reaktio esimerkiksi epäonnistumiseen kokeissa, kotoa pois muuttamiseen, fyysiseen sairastumiseen, läheisen menettämiseen tai johonkin henkilökohtaiseen kriisiin. Tällöin opiskelijaa voi tukea kuuntelemalla ja tarvittaessa ohjaamalla keskustelemaan esimerkiksi terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa. Jos tilanne ei korjaudu kohtuullisessa ajassa tai vaikuttaa vahingolliselta henkilölle itselleen on tarpeellista ohjata opiskelija avun piiriin. Tunnusmerkkejä ovat mm. jos opiskelija:

- eristäytyy
- kärsii univaikeuksista tai vuorokausirytmistä on sekaisin
- ei huolehdi itsestään

- ilmaisee tunteensa sopimattomasti tilanteeseen nähden tai ei ilmaise tunteitaan lainkaan
- puhuu niin, että puhetta on vaikea seurata tai ymmärtää
- tuo esille, että muisti on selvästi huonontunut
- keskittyy kummallisiin ajatuksiin
- muuttuu huomattavasti

Kuva: Pavel Kryj / stock.xchg

Tilanteissa, joissa opiskelija on vaarallinen itselleen tai muille on syytä ottaa yhteyttä heti esim. terveydenhoitajaan, kuraattoriin tai mielenterveyspalveluihin. Jos opiskelijalla ei kaikki ole kunnossa, rohkaise opiskelijaa hakemaan apua. Jos kynnyks avun hakemiseen on korkea, ehdota että otatte yhdessä yhteyttä terveydenhoitajaan tai kuraattoriin. Voit myös tarjoutua mukaan ensimmäiseen tapaamiseen tai ehdottaa, että opiskelija ottaisi jonkin läheisen ihmisen mukaansa.

Lähteet:

Happo 2012.

Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri.”kun kaikki ei ole kunnossa”-opas

SYRJINTÄ, KIUSAAMINEN JA HÄIRINTÄ

Jos opiskelija on kokenut kiusaamista tai syrjintää, kuuntele häntä ja pohtikaa yhdessä mitä tilanteelle voi tehdä. Apua ja tukea saa terveydenhoitajalta tai kuraattorilta. Häirintätilanteissa opiskelija ohjataan ottamaan yhteyttä häirintäyhdyshenkilöön.

Lähde:

Seksuaaliseen häirintään puuttumisen toimintamalli 2012. Kemi-Tornion ammatti-
korkeakoulu.

Haastavat ohjaustilanteet:

Oppilaitoksen ohjeistukset esim. kriisitoimintaohje, päihdeohjelma,
häirintään puuttumisen toimintamalli

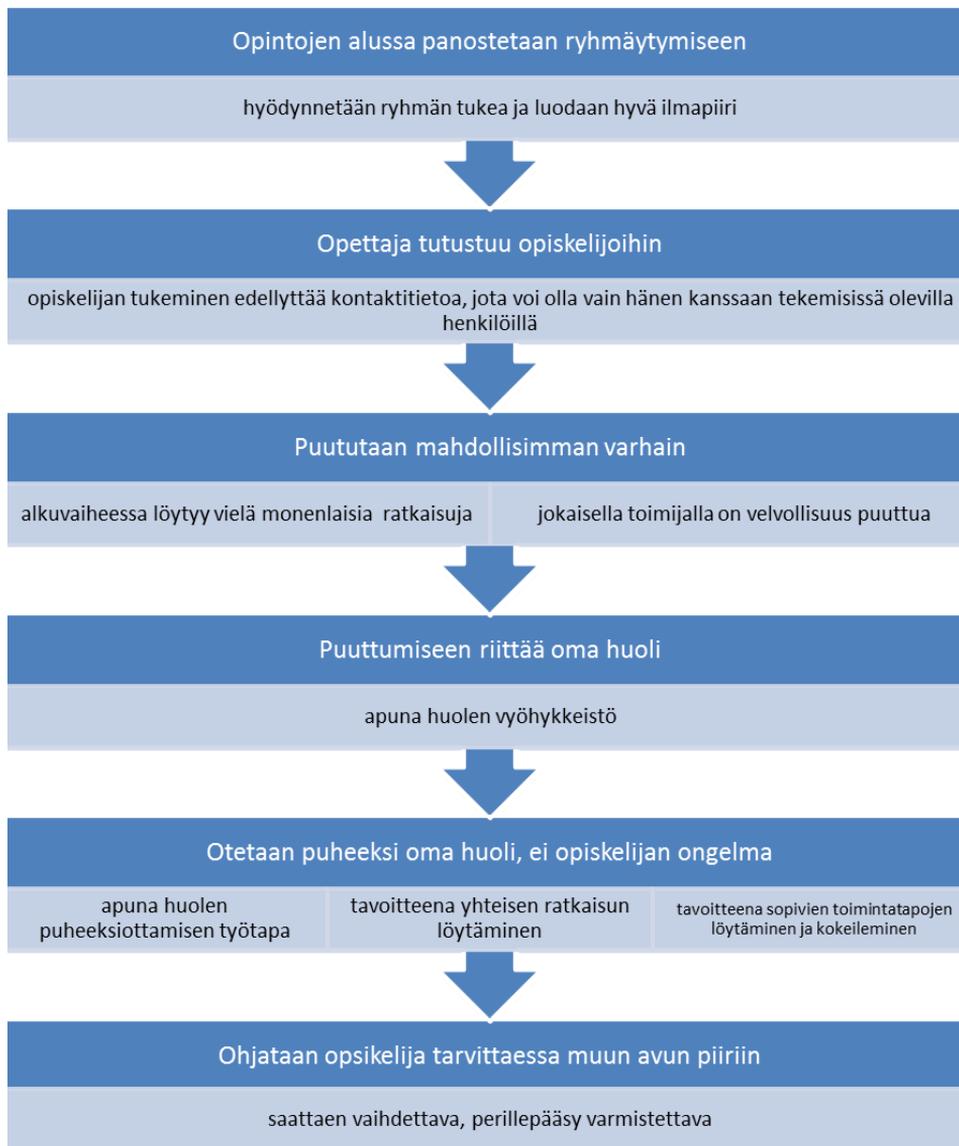
[E-mielenterveys. Tietoa kriiseistä ja mielenterveyden ongelmista](#)

[Opiskelijoiden tukikeskus Nyyti ry](#)

[Mielenterveyden ongelmien huomioon ottaminen korkeakouluopiskelussa](#)

[Opiskelijan masennuksen tunnistaminen ja pedagoginen tukeminen Metropoliaassa](#)

VARHAINEN PUUTTUMINEN

Lähde: Happonen 2012.

Tarja Lipponen

To Care, To Dare, To Share - Syrjäytymisen ehkäiseminen
ammattikorkeakouluopinnoissa (CDS)- projektin suunnittelija
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

HUOLI PUHEEKSI

Opettajatuutorit tapaavat opiskelijoita sekä henkilökohtaisesti että ryhmänä. Opettajatuutori oppii tuntemaan ryhmänsä opiskelijat ja havaitsee jos ryhmässä tai jollakin yksilöllä mahdollisesti on jotakin muutoksia. Oma huoli herää, mutta samalla voi tulla epäilyksi siitä, kuuluko asia minulle? Työntekijän huoli on sidoksissa siihen, kuinka hän kokee omat mahdollisuutensa auttaa. Tästä johtuen eri työntekijöillä on erilainen huoli. Subjekttiivinen huoli perustuu aina kontaktitietoon, jota työntekijä on saanut opiskelijan/ opiskelijoiden kanssa tekemisissä ollessaan. Kunkin työntekijän kontaktitieto on ainutlaatuista. Huoli kasvaa sitä mukaa, kun kokee omien auttamismahdollisuuksiensa vähenevän. Huolen puheeksiottaminen on perusteltua aina, kun huoli muodostuu osaksi työskentelysuhdetta. (Liite Huolen vyöhykkeet)

Huolen puheeksiottamiseen liittyy aina sekä tukea että kontrollia. Ne eivät ole vastakkaisia vaan samansuuntaisia elementtejä ja selittyvät muutospyrkimyksiensä kautta. Kaikessa vuorovaikutuksessa on kontrolloivia elementtejä. Tuki on meneillään olevien prosessien ylläpitämistä ja voimistamista, jotta toivottu muutos saadaan aikaan tai ehkäistään epätoivottu muutos. Kontrolli taas on meneillään olevien prosessien rajoittamista epätoivotun tilanteen muuttamiseksi ja toivotun muutoksen aikaansaamiseksi. Tärkeää on ylläpitää voimaannuttavaa tukea ja kontrollia. Avataan opiskelijalle näköaloja, oman ymmärryksen jakamista, voimavarojen yhdistämistä ja kannustusta. Voimaannuttavaa kontrollia voi olla opiskelijan huolten jäsentäminen, rajojen asettaminen epätoivotulle käyttäytymiselle ja tuki näiden rajojen hallinnalle. Opiskelijan yliymmärtäminen, puolesta tekeminen ja riippuvuuden luominen ja ylläpitäminen ovat esimerkkejä alistavasta tuesta. Alistavaa kontrollia on normatiivisten vaatimusten käyttö ilman herkkyyttä muuttaa toimintakulttuuria ja herkkyyttä tilanteiden ainutlaatuisuudelle.

Tuutoropettajalla on huolen taustalla intuitiivinen kuva opiskelijan tilanteesta ja omista ja verkoston voimavaroista. Huoli herää opettajan opiskelijan tilanteesta tekemien havaintojen pohjalta. Tunteiden laatu ja voimakkuus määräävät huolen asteen. Työntekijän toiminta tilanteessa rakentuu kognitiivisesta, emotionaalisesta ja moraaliseen elementistöön. Huoli on konkreettinen ja huolen konkretisointi auttaa selkiyttämään huolenaiheitaan ja mahdollisia tukimuotoja.

Puheeksiottamisen peukalosäännöt:

1. Pohdi omaa huoltasi ja mieti missä asioissa tarvitset apua opiskelijan tukemisessa.

2. Mieti mikä opiskelijan kanssa työskentelyssä on hyvää ja toimivaa.
3. Pohdi miten voisit ilmaista sekä hyvät asiat että huolesi syyt niin, ettei puheesi tule tulkituksi moitteeksi tai syytteeksi.
4. Ennakoi mitä tapahtuu, jos teet mitä ajattelit - miten sanoihisi reagoidaan.
5. Etsi itsekseksi ajatuskohtein ja mahdollisesti työtoverisi kanssa äänen puhuen tapa, joka ennakoitisi mukaan aukaisee mahdollisuuksia jatkaa yhteistyön rakentamista dialogin hengessä.
6. Muuta lähestymistapaasi, jos ajatuskokeesi tuottavat kielteisen tunteen-ennakoinnin siitä, että dialogiin ei päästä tai sitä ei voi pidemmälläkään aikavälillä jatkaa.
7. Kun tunnet, että olet löytänyt rakentavan ja kunnioittavan lähestymistavan, ota huolesi puheeksi sopivan ajan tullen ja sopivassa paikassa.
8. Ole joustava, kysehän on kontaktissa tapahtuvasta vuoropuhelusta - älä toteuta aikeitasi mekaanisesti, tilanteesta välittämättä.
9. Pohdi mitä tapahtui: kävikö niin kuin ennakoit; mitä opit, miten turvaat osaltasi dialogin ja yhteistyön jatkamista.

Muista ennen kaikkea, että olet pyytämässä apua huolesi vähentämiseen; opiskelijan asioiden kehittymisen kannalta tärkeintä on päästä jatkamaan hyvin. Linkki: [huolen vyöhykkeistö](#)

Etsi voimavaroja

Tavoitteena puheeksiottamisessa on yhteistyö opiskelijan kanssa ja asioiden kehittyminen myönteiseen suuntaan. Tilanteessa on tärkeä tunnistaa opiskelijassa olevat voimavarat. Niistä voi antaa myönteistä palautetta ja niihin voi liittää oman tukitarjouksensa. Muista aina henkilöiden tasavertainen kohtaaminen ja kunnioitus yhteistyökumppanina. Joskus voi olla vaikea löytää myönteisiä seikkoja opiskelijan tilanteessa. Silloin on hyvä arvioida tarkemmin suhdettaan opiskelijaan. Puheeksiottaminen sisältää lupauksen ”rivien välissä” siitä, että asialle voidaan tehdä jotakin.

Arvioi rehellisesti se, mitä tilanteesta ajattelet ja tiedosta omat ennakkoluulosi ja asenteesi. Kirjaa ylös opiskelijassa olevat voimavarat. Pohdi mihin niistä voit liittää oman tukesi. Opiskelijan voimavaroja voivat olla esimerkiksi kiinnostus musiikkiin, hyvä mielikuvitus, kykenee nukkumaan hyvin, ei arkaile hakea apua, ystävät ja perhe yms.. Voimavarat löydettyään tuutoropettaja voi pohtia, miten hän omalta osaltaan voi tarjota apua ja tukea. Tukimahdollisuuksia ovat esim. säännölliset tapaamiset tuutoropettajan kanssa, sopimus yhdessä ajan varaamisesta kuraattorille tai opiskelu-terveydenhuoltoon, lupa keskustella opiskelijan tilanteesta esimerkiksi jonkun vaikeuksia tuottavan opintokokonaisuuden opettajan kanssa. Tuki voi olla myös opiskelijan huolten kuuntelu ja sanoittaminen sekä ohjaus opinto-ohjaajan luo HOPS:n laatimista varten. Auttamistyö on, kuten jo aikaisemmin todettiin, tuen ja

kontrollin yhdistelmä. Sovitaan yhdessä opiskelijan kanssa, miten menetellään ja milloin tavataan ja katsotaan ovatko asiat edenneet. Tuutoropettajan ei tarvitse olla ammattiauttaja ja terapeutti. Riittää kun havaitsee, kuuntelee ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin.

Lähde:

Eriksson & Arnkil 2005.

Myötätuulta opintoihin

ITSELUOTTAMUSTA, SITOUTUMISTA, OSALLISTUMISTA,
ARVOKKUUTTA, ARVOSTUSTA JA HYVÄKSYNTÄÄ

Kuva: Maria Sipilä

”Minä en halua korjata, ajatteli isä. Minä en halua nyppiä meriheiniä...
Minä tahdon rakentaa suurta ja kestäväää, tahdon tehdä kauhean paljon monenlaista
ja mielelläni – mutta en tiedä... on hirveän vaikeata olla isä!”

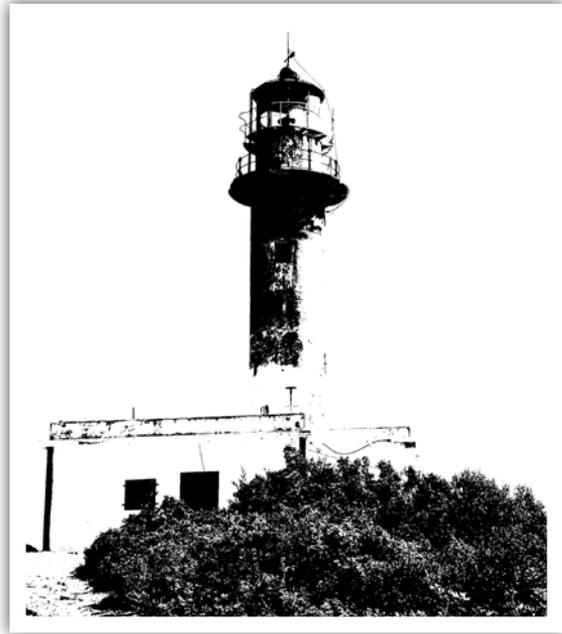
JANSSON, TOVE. MUUMIPAPPA JA MERI.

OPISKELUKYKY

YTHS:n yhteisöterveyden ylilääkäri Kristiina Kunttu on yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa kehittänyt työkykymallista opiskelukykymallin. Opiskelukyky määritellään tässä mallissa yksilön terveyden ja voimavarojen lisäksi opiskelutaitojen, opetus- ja ohjaustoiminnan ja opiskeluympäristöstä tulevien tekijöiden kautta. Eri osa-alueet pitävät sisällään monia asioita. Opiskelukyky onkin kokonaisuus, jossa eri tekijät vaikuttavat myös toisiinsa. Esimerkiksi, jos opiskelijalla on jokin omaan elämäntilanteeseen liittyvä asia, joka heikentää hänen voimavarojaan, voi opiskeluympäristön tuki auttaa opinnoissa jaksamiseen.

Opiskelukykyyn ylläpitäminen on koko opiskeluyhteisön asia. Edistämällä opiskelukykyä tuetaan opintojen etenemistä, parannetaan oppimistuloksia ja ennaltaehkäistään ongelmia. Kiinnittämällä huomiota näihin asioihin vähennetään myös opinnoista syrjäytymistä ja helpotetaan ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Tavoitteena on ohjata opiskelijoita toimimaan ja pitämään huolta omasta jaksamisestaan ensin opintojen aikana ja sitten myöhemmin työelämässä. Hyvinvoiva opiskelija on tulevaisuudessa hyvinvoiva työntekijä.

Korkeakouluille on laadittu kansalliset opiskelukyky-suositukset yliopistojen opiskelukykyä edistävien hyvien käytäntöjen pohjalta. Suositukset pitävät sisällään kes-

Kuva: Gölin Doornweerd / stock.xchg

Opiskelukykyyn ja hyvinvoinnin edistäminen:

[Opiskelukyky malli](#)

[Työhyvinvoinnin portaat -työkirja](#)

Johanna Kujala 2009. [Opiskelukyky ja yhteisöllisyttä. Opiskelukykyyn edistämisen suositukset yliopistoille](#)

keiset opiskelukykyyn vaikuttavat tekijät: opiskelumotivaatio, ohjaus ja tuki, yhteisöllisyys, esteettömyys, opiskelutaidot, opiskelukunto ja työelämävalmiudet.

Opiskelukykysoositukset	Esimerkkejä toteuttamistavoista
Suunnitelmallinen ja organisoitu opiskelukyvyn edistäminen oppilaitoksessa ja sen kaikissa yhteisöissä.	hyvinvointityöryhmät suunnitelmat ja toimintaohjeet kuten kriisitoimintaohje, päihdeohjelma, turvallisuusohjeistukset erilaiset palaute- ja kehittämispäivät
Opiskelutaidot ja opiskelijakunnan edistäminen osana opintoja.	opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu opintokokonaisuus kuraattori- ja vapaa-ajanpalvelut, opiskelijaterveydenhuolto
Esteetön ja yksilöllinen opiskelu.	tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelma esteettömyisyhdyshenkilöt HOPS ja AHOT
Opiskelijoiden aktiivisuuden arvostaminen ja siihen kannustaminen sekä vaikutusmahdollisuuksien edistäminen.	mahdollisuus opintopisteisiin opiskelijakunta ja -yhdistys toiminnasta sekä vertaistuurominnasta opiskelijajäsenet amk:n työryhmissä
Tukea, kannustusta ja ohjausta koko opintopolun ajan.	vertais- ja opettajatuutorointi sekä opinto-ohjaus opiskelijatuutoroinnin suunnittelu ja kehittäminen tuutorityöryhmässä aloittavien opiskelijoiden perehdyttäminen ja ryhmäytymisen tukeminen opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu- opintokokonaisuus
Työelämävalmiudet ja työelämään siirtymisen edistäminen osana opintoja.	työharjoittelu ja työnhakuvalmennuskurssit alumnitoiminta erilaiset opinto- ja urasuunnitteluapuvälineet
Yhteisöllisyyden edistäminen sekä opiskelijoiden opiskelukyvyn ja henkilöstön työkyvyn parantamiseksi.	opiskelijaryhmän ryhmäytymiseen panostaminen yhteisiä juhlia ja tilaisuuksia

Lähde:

KUNTTU, KOMULAINEN, MAKKONEN & PYNNÖNEN 2011.

MOTIVAATIO

Motivaatiolla on suurin merkitys opintojen etenemiseen. Motivaatio muodostuu eri ihmisillä eri asioista. Opiskelumotivaation pohtiminen on tärkeää, jotta opiskelija tunnistaa omat tavoitteensa ja sen mikä juuri häntä opinnoissa motivoi. Motivaatio voi olla esim. kiinnostukseen, innostukseen, intohimoon ja arvostukseen liittyvää tai esim. vanhempien toiveita, ystävien kelkassa kulkemista. On kuitenkin joitain asioita, jotka meille kaikille ovat yhteisiä. Haluamme:

- kokemuksia siitä, että pystymme ja osaamme asioita sekä kykenemme ottamaan haasteita vastaan
- päättää omista asioistamme
- tuntea, että meillä on merkitystä
- yhteenkuuluvuutta, tukea ja tunnetta siitä, että olemme kiinnittyneitä johonkin
- tietää paikkamme omassa yhteisössämme
- ottaa vastuuta osallistumalla oman yhteisön toimintaan
- sitoutua tekemäämme ja nauttia haasteista

Ohjaajan tehtävänä on selkiyttää yhdessä opiskelijan kanssa mitä tämä haluaa oppia ja kuinka taitavaksi kehittyä. Tärkeää on luoda positiivinen kuva itsestä oppijana. Mitkä on minun vahvuuteni, millä tavalla opin jne. Joskus opiskelijalla voi olla vääriä käsityksiä ja uskomuksia itsestään oppijana. Näitä käsityksiä voi ohjauksen keinoin muuttaa:

- Kuuntele ja keskustele opiskelijan kanssa.
- Yritä löytää ymmärrys siihen, mitkä asiat ovat opiskelijalle itselleen tärkeitä.
- Auta tavoitteen etsimisessä ja sen määrittelyssä.
- Kannusta.
- Usko opiskelijaan.
- Anna oman innostuksesi näkyä.

Seuraavat kysymykset voivat auttaa selkiyttämään motivaatiota opiskeluun:

- Mikä motivoi opiskelussa? Mikä on tavoitteesi opintojesi suhteen?
- Mikä vähentää motivaatiota opiskelun suhteen? Mitä näille asioille voi tehdä?
- Mikä innostaa opiskelussa? Miten innostavia elementtejä voisi lisätä?
- Mitkä asiat opinnoissa tuottavat iloa?
- Mitä arvostat opinnoissa?

Ohjaaja voi auttaa opiskelijaa selkiyttämään opiskelijan käsitystä omasta oppimisestaan myös seuraavien kysymysten avulla:

1. Mitä opiskelen?

Voit pyytää opiskelijaa miettimään hänen tapaansa opiskella. Jos hänellä ei ole selkeää vastausta tähän kysymykseen, opiskelu on väkisinkin kuormittavaa. Jos opiskelijalla on selkeä käsitys tavoitteista, hän ei tee vääriä asioita eikä rönsyile, vaan kykenee keskittymään oleelliseen. Opiskelu voi olla usein niin abstraktia, että sen jäsentäminen voi olla vaikeaa ja aiheuttaa tämän vuoksi turhia huolia. Tavoitteiden selkiyttämisessä auttavat mm. HOPS-keskustelut oman opettajatuutorin kanssa ja keskustelut opiskelijatovereiden kanssa. Apua tavoitteiden selkiyttämiseen ja omien opintojen suunnitteluun voi pyytää myös opinto-ohjaajalta tai kuraattorilta.

2. Miten opiskelen?

Vastauksen pitäisi sisältää opiskelun vaatimat tiedot, taidot ja persoonallisen otteen. Opiskelua tulisi voida tehdä tehokkaasti, taitavasti ja itselle mahdollisimman hyvin sopivalla tavalla. Esim. oman oppimistyylin selvittäminen, oman opiskelun suunnittelu ja opiskelutekniikoiden etsiminen lisäävät opiskelun sujuvuutta.

3. Miksi opiskelen?

Jos opiskelija löytää tähän kysymykseen hyvän vastauksen, opiskelu sujuu jouhevammin. Opiskella voi tietysti ulkokohtaisestikin, jolloin lähtökohtana ovat esim. vanhempien toiveet tai yhteiskunnan vaatimukset. Parhaiten opiskelumotivaation syntyamiseen kuitenkin vaikuttaa, jos opiskelee itseään kiinnostavalla alalla ja kokee opiskelun mielekkääksi ja siitä saa onnistumisen kokemuksia. Mielekkääksi koettu opiskelu vaikuttaa opinnoissa menestymiseen ja oman elämän mielekkyyteen

Lähteet:

Työeläkeyhtiö Varma & Suomen mielenterveysseura.

Työturvallisuuskeskus.

Niilo Mäki Instituutin koulutus Oulu 2012.

Otetta opinnäytetyöhön - ” Se on vain gradu” . Valtti – hankkeen teemailtapäivien materiaali

TASA-ARVOINEN JA YHDENVERTAINEN KOHTELU

Tasa-arvolain mukaisesti jokaisella oppilaitoksella tulisi olla toiminnan kehittämistä tukeva sekä henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa noudatetaan Koulutuskuntayhtymä Lappian tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Suunnitelmasta löytyvät ohjeet mm. tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen, tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun sekä toimintaohjeet häirintätilanteisiin. Suunnitelma pohjautuu tasa-arvo ja yhdenvertaisuuslakeihin:

Tasa-arvolain (609/1986) tavoitteena on estää sukupuoleen perustuva välitön ja välillinen syrjintä sekä edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Yhdenvertaisuuslaissa (21/2004) on kielletty syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tasa-arvotyön lähtökohtana on moninainen tasa-arvo. Koulutuksessa naisilla ja miehillä tulee olla samanlaiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet. Sukupuolen ohella tasa-arvoisen kohtelun ja mahdollisuuksien vaatimukset ulottuvat muihin yhdenvertaisuuslaissa mainittuihin ihmisen ominaisuuksiin.

Lähteet:

Opetushallitus

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Työkaluja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen:

Opetushallitus. [Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu oppilaitoksissa.](#)

[Tasa-arvoa oppilaitoksiin. Toimintamalleja tasa-arvosuunnittelun tueksi.](#)

[Lapin Letka](#)

Petmo-hanke: [Erilaisuus sallittu käsikirja](#)

Yhdenvertaisuusopas Oppilaitoksille

Päivi Muranen
Lapin Letka -hankekoordinaattori

TASA-ARVOISTA TUTOROINTIA

Sukupuolineutraalia ryhmää, koulutusta tai työyhteisöä ei ole. Olemme läsnä kaikenlaisissa tilanteissa myös sellaisena naisena tai miehenä, joka koemme olevamme. Koulutusala riippuen opiskeluryhmät voivat olla hyvinkin mies- tai naisvoittoisia. Jos ryhmässä on vain yksittäinen tai muutama toisen sukupuolen edustaja, syntyy ainokaisasetelma. Ainokaisten

nimet, osallistuminen opetustilanteisiin ja suoritukset muistetaan helpommin kuin suuren enemmistön. Ainokaiset joutuvat helpommin koko sukupuolensa edustajiksi kuin enemmistöryhmään kuuluvat. Opiskelija voi kokea ainokaisasemansa etuna tai haittana, jopa ahdistavana.

Meitä miehiä ja naisia on moneksi, onneksi. Sukupuoli ei ole dikotomia, vaan moniulotteinen ominaisuus ja osa sosiaalista identiteettiä. Olemme kasvaneet mm. temperamentin, ympäristön ja biologisten ominaisuuksien vaikutuksesta sellaisiksi kuin olemme, myös naisina ja miehinä. Ohjaus- ja opetustyössä sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa kykyä kunnioittaa opiskelijoiden identiteettiä ja ominaisuuksia sukupuolen osalta. Se tarkoittaa sitä, että sallimme ja näemme rikkautena monenlaisten miesten ja naisten läsnäolon ja osallistumisen opiskeluryhmän toimintaan.

Sukupuolten tasa-arvo tarkoittaa syrjimättömyyttä. Tasa-arvo tarkoittaa paljon muutakin: oikeutta tulla hyväksytyksi, kuulluksi ja nähdyksi sellaisena kuin on, erilaisten sukupuoli-identiteettien kunnioittamista sekä aitojen valintojen mahdollistamista opiskelutilanteissa. Ohjaajalta ja opettajalta tämä edellyttää omien ennakoasenteiden tunnistamista ja omien ohjauskäytäntöjen ja opiskeluympäristön piilonormien valpasta tarkastelua. Mihin oman koulutusalan käytännöt ja arkiset perusoletuksukset ohjaavat miehiä ja naisia? Onko erilaisuus aidosti sallittu ohjaamassani opiskeluryhmässä? Tasa-arvon toteutuminen ohjauksessa ja opetuksessa on jatkuva haaste. Tartu siihen!

VIISI PORRASTA KOHTI YHDENVERTAISTA YHTEISÖÄ

Kuva: Darren Deans / stock.xchng

5. **Kunnioitamme erilaisuutta, kuuntelemme** kaikkia yhteisön jäseniä ja **arvostamme toisiamme**

4. **Hyväksy** erilaisuus osana yhteisöä ja opettele **hyödyntämään** yhteisön moninaisuutta

3. Pyri **ymmärtämään** erilaisia näkökulmia, keskustele ja opi niistä = ei voi tietää ennakolta, miten toinen ajattelee

2. Meillä kaikilla on ennakkoluuloja. **Tunnista** omat ennakkoluulot. Mieti miten **kohdata** omat ennakkoluulot.

1. **Tiedosta** erilaisuus. Se ei kuitenkaan tarkoita luopumista omasta tavasta ajatella ja toimia, vaan auttaa näkemään, mitä seikkoja on syytä ottaa huomioon yhdessä toimiessa.

Erilaisuuden näkeminen voimavarana – on monta tapaa ajatella ja toimia – mahdollistaa uusien ja luovempien ratkaisujen löytymisen

Jokaisella meistä on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi sellaisena kuin on

Tasa-arvoinen ja monimuotoinen yhteisö tarkoittaa sitä, että erilaiset ihmiset työskentelevät ja opiskelevat yhdenvertaisesti yhdessä. Yhdenvertaisessa yhteisössä erilaisuus kyetään näkemään voimavarana; on olemassa monta tapaa ajatella ja toimia ja se mahdollistaa uusien ja luovempien ratkaisujen löytymisen. Lähtökohdana on tällöin ajatus siitä, että jokaisella meistä on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi juuri sellaisena kuin on. Lähde: Vartiainen-Ora 2007.

ESTEETÖN OPISKELU

Esteettömän opiskelun lähtökohtana ovat yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet jokaiselle. Opiskelun esteettömyys tarkoittaa opetuksen ja opiskelun fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen esteettömyyden kehittämistä siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan riippumatta opiskella yhdenvertaisesti muiden kanssa. Esteettömässä korkeakoulussa, toiminnassa ja oppimisympäristöissä otetaan suunnitelmallisesti huomioon opiskelijoiden monenlaisuus. Tällöin opiskeluympäristö on suunniteltu siten, että rakennuksissa, oppimateriaaleissa, opetusmenetelmissä ja – välineissä huomioidaan kaikkien opiskelijoiden tarpeet ja yhteisön kaikkien jäsenten tiedot, taidot ja asenteet edistävät jokaisen opiskelua ja osallistumista ja monenlaisuutta arvostetaan voimavarana.

Psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö korostuvat korkeakoulu yhteisöissä. Sosiaalinen esteettömyys liittyy vuorovaikutukseen ja viestintään sekä siihen miten esimerkiksi erilaiset oppimistyyliä huomioidaan ohjauksessa. Psyykkinen esteettömyys on vaikeammin määriteltävissä, mutta se liittyy olennaisesti siihen, millaiset arvot ja asenteet ohjaavat toimintaa. Näiden lisäksi on huomioitava myös pedagoginen esteettömyys, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lukivaikeuden omaavalle opiskelijalle annetaan mahdollisuus opiskella omaan tahtiin ja saada oppimateriaalit etukäteen käyttöönsä.

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa esteetön opiskelu toteutetaan pääasiallisesti yksilöllisen tuen muodossa. Erilaisten erityisjärjestelyiden avulla pyritään edistämään yhdenvertaisuuden toteutumista aina hakuvaiheesta opintojen loppuun saakka. Lisätuen tarve voi liittyä elämäntilanteeseen, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen, oppimiseen liittyvään vaikeuteen tai erilaiseen kieli- tai kulttuuritaustaan. Tarve voi ilmetä opintojen aikana tai olla tiedossa jo ennen opintojen aloittamista. Näitä yksilöllisiä järjestelyjä voidaan toteuttaa osan tai koko opintojen ajan.

Tarjotun tuen lähtökohtana ovat opiskelijan tarpeet, elämäntilanne ja opiskelutilanteen luonne. Tukea voidaan tarjota mm. valintaprosessiin, opetus- ja ohjaustilanteisiin, oppimisympäristöihin ja tenttitilanteisiin. Tukimuotoja voivat olla esim. opetusjärjestelyt, opetusmateriaaleihin liittyvät asiat tai kunnan vammaispalveluiden kautta järjestettyjä avustajan palveluita tai apuvälineitä. Erityisen tuen tarve on syytä kirjata opiskelijan HOPS:iin. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ohjauksessa tukena toimivat opinto-ohjaaja, kuraattori ja terveydenhoitaja.

Lähteet:

Pietilä, Paula & Laitinen.

ESOK-hanke

Esteettömän opiskelun mahdollistaminen:

[Esteetön korkeakouluopiskelu opas](#)

[ESOK-hankkeen \[Esteetön korkeakoulu\] sivustolta](#) tietoa esteettömästä opiskelusta sekä oppaita opiskelijoiden monenlaisuuden huomioimiseen

YHTEISÖN VOIMA

Yhteisöllisyys on kokemus osallisuudesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista ja että sinusta välitetään ja sinä välität.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksesta (2008) kävi ilmi, että noin joka kolmas ammattikorkeakouluopiskelija ei koe kuuluvansa mihinkään opiskeluun liittyvään ryhmään. Meille jokaiselle on kuitenkin tärkeää, että kuulumme johonkin, olemme osa jotain yhteisöä. Osallisuus vaikuttaa positiivisesti elämän laatuun ja mielekkyyteen sekä vahvistaa opiskelukykyä, lisää motivaatiota ja opintojen sujuvuutta. Yhteisöllisyys myös ennaltaehkäisee ongelmien syntymistä niin yksilö- kuin yhteisö- tasollakin.

Ammattikorkeakoulu yhteisö muodostuu opiskelijoista ja henkilökunnasta sekä erisidosryhmistä kuten opiskelijaterveydenhuollosta. Oppilaitoksessa on useitakin yhteisöjä, johon opiskelija voi kiinnittyä esim. koko ammattikorkeakoulu, oma koulutusohjelma, oma ryhmä tai opiskelijajärjestö. Yhteisöön kuulumisen tunne edellyttää kiinnittymistä ainakin yhteen, mielellään useampaan opiskeluun liittyvään ryhmään.

Yhteisöllisyys muodostuu avoimuudesta, luottamuksesta, vuorovaikutuksesta ja osallistumisesta. Toteutuakseen nämä edellyttävät yhteistä aikaa ja paikkaa, mutta myös rutiineja ja pysyvyyttä. Hyvän yhteisön tunnusmerkkejä ovat mm. erilaisuuden salliminen ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista sekä yhteisön yhteiset arvot, normit ja päämäärä. Yhteisössä myös kyetään keskustelemaan ja neuvottelemaan asioista, toiminta on helposti lähestyttävää eikä siellä esiinny kiusaamista, häirintää ja syrjintää tai pelkoa niistä.

Yhteisöllisyyttä voidaan edistää kiinnittämällä huomiota uusien opiskelijoiden vastaanottamiseen ja tuke-malla heidän kiinnittymistä opiskeluyhteisöön. Aloittaessaan opintojaan opiskelijan tulee tuntea itsensä tervetulleeksi ja olevansa arvostettu tässä yhteisössä. On tärkeää, että uudet opiskelijat oppivat tuntemaan henkilökuntaa ja toisia opiskelijoita. Ensimmäinen vuosi onkin erittäin tärkeä yhteisöllisyyden rakentamisen kannalta. Opetustoiminnassa yhteisöllisyyttä voidaan edistää sellaisilla opetustavoilla ja – menetelmillä, joissa opiskelija on aktiivinen osallistuja ja opetustilanne on vuorovaikutteinen. Yhteisöön kuulumisen tunnetta lisää myös osallistuminen esim. ammattikorkeakoulun kehittämistoimintaan.

Opiskelijoilla itsellään on myös tärkeä rooli yhteisöllisyyden lisäämisessä. Erilaiset yhteiset tapahtumat ja yhteinen tekeminen myös opiskeluajan ulkopuolella auttavat kiinnittymään yhteisöön. Esimerkiksi opiskelijakunta järjestää erilaisia tapahtumia, joihin myös henkilökunnan toivotaan osallistuvan.

Vastuu yhteisöllisyyden luomisesta kuuluu meille kaikille.

[Monta tietä yhteisöllisyyteen.](#)

Lähteet:

Karkkunen, Savola, Sivula & Tuomainen.

Kunttu & Huttunen 2008.

THL.

Kuva: soten tuutorit

*”Kääntyessään katsomaan saartaan hän näki valkoisen valon,
joka lankesi yli meren. Se tunkeutui tyhjään horisonttiin ja palasi jälleen takaisin
pitkinä, säännöllisinä aaltoina. Majakka oli sytytetty.”*

JANSSON, TOVE. MUUMIPAPPA JA MERI.

Lähteet

- AARNIO, HELENA & ENQVIST, JOUNI 2001. *Dialoginen oppiminen verkossa – DIANA-malli ammatillisen osaamisen rakentamiseen*. Kehittyvä koulutus 2/2001. Opetushallitus, Helsinki.
- ERIKSSON, ESA & ARNKIL, TOM ERIK 2005. *Huoli puheeksi*. Opas varhaisista dialogeista. Stakes oppaita 60.
- [Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa - ESOK-hanke 2006-2011](http://www.esok.fi/esok-hanke). Hakupäivä 3.9.2012. <http://www.esok.fi/esok-hanke>
- HAPPO, IIRIS 2012. *Opettajien kokemuksia varhaisesta puuttumisesta ammatillisessa koulutuksessa*. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 2/ 2012. Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry. OKKA-säätiö, Helsinki.
- HEINONEN-KIISKI, VIRPI & KAHILALUOMA, LEENA 2010. *Opiskelijan ohjaus aikuis-koulutuksessa - ohjauskeskustelu oppimisen tukena*. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Tampere.
- HELANDER, JAAKKO & SEINÄ, SEPPO 2005. *Mielenmalleista ohjaustodellisuuteen*. Teoksessa: LERKKANEN, JUKKA 2005 (toim.). *Opinto-ohjauksen tarkoitus*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 51. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Jyväskylä.
- HUHTANEN, KAIJA 2012. *Pedagoginen johtaminen opintojen läpäisyn tehostamisessa*. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 2/ 2012. Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry. OKKA-säätiö, Helsinki.
- KAIRALUOMA, LEILA & KIIVERI, LEENA & MÄÄTTÄ, SAMI & WENNSTRÖM, KAIJA 2012. Niilo Mäki Instituutti. Keskeyttämisriskissä olevan nuoren opiskelumotivaatio ja tukitoimet. Motivoimaa- hankkeen koulutus, Oulu, 6.-7.2.2012 ja 28.3.2012
- KARKKUNEN, NELLI & SAVOLA, PAULIINA & SIVULA, ANNE & TUOMAINEN, JENNI 2011. [Monta tietä yhteisöllisyyteen](http://samok.fi/2012/02/02/monta-tieta-yhteisollisyyteen-2/). SAMOK julkaisut 2011. Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK ry, Helsinki. Hakupäivä 3.9.2012. <http://samok.fi/2012/02/02/monta-tieta-yhteisollisyyteen-2/>
- Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia 2011. *Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma*.
- KUJALA, JOHANNA 2009. *Opiskelukykyä ja yhteisöllisyyttä. Opiskelukyvyn edistämisen suositukset yliopistoille*. Kyky-hanke. Suomen ylioppilaskuntien liitto, Helsinki.

- KUNTTU, KRISTIINA & KOMULAINEN, ANNE & MAKKONEN, KATRI & PYNNÖNEN, PÄIVI 2011. *Opiskeluterveys*. Kustannus Oy Duodecim
- KUNTTU, KRISTINA & HUTTUNEN, TEPPO 2009. [Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008](#). Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45 2009, Helsinki. Hakupäivä 3.9.2012. www.yths.fi/filebank/582-Tutkimus_2008_verkkoon.pdf
- KURIKKALA HELI. 2009. Opettajatuutorin käsikirja. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- KÄHKÖNEN, SARI & SONNTAG, PIRJO 2009. *Ohjausprosessi näkyväksi*. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- LIIMATAINEN, JAANA 2011. [Valtti-hankeen teemailtapäivien materiaali. Otetta opinäytetyöhön - ”Se on vain gradu”](#). Valtti – Valmis tutkinto työelämävaltina -projekti. Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut. Hakupäivä 3.9.2012. http://www.valmistu.net/fi/tuloksia/materiaalit_ja_julkaisut/ouulun_yliopiston_opiskelijoiden_temmailtapäivien_materiaalia
- LIIMATAINEN JAANA & KAISTO, JENNI & KARHU, KAISA & MARTIKKALA, SUSANNA & ANDERSEN, MARIA & AIKKOLA, RIITTA & ANTTILA, KRISTA & KESKINARKAUS, PAULIINA & SAARI, PÄIVI 2010. *Viivästynyt? Minäkö? Opiskelijoiden näkemyksiä opintojen viivästyisestä, työelämästä sekä opiskelusta korkea-asteella*. Valtti – Valmis tutkinto työelämävaltina -projekti. Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut.
- LIPPONEN, TARJA & SIPILÄ, MARIA 2011. *Ilmapiiirkartoitus*. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Länsi-Pojan sairaanhoitopiiri. [”Kun kaikki ei ole kunnossa”-esite](#). Hakupäivä 3.9.2012. <http://www.lpshp.fi/fi/osastot-poliklinikat-ja-palvelut/psykiatria/esitteet.html>
- MÄÄTTÄ, KAARINA 2011. *Opettajatuutori yliopisto- opiskelun tukena*. Lapin yliopisto. Opetushallitus.Toiminnallinen tasa-arvo suunnittelu oppilaitoksissa. Hakupäivä 10.12.2012. www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/toiminnallinen_tasa_arvosuunnittelu_oppilaitoksissa
- PIETILÄ, PAULA & LAITINEN, MATTI. ”Koulutusta kaikille?” – esteettömyys korkeakoulujen rakenteellisessa kehittämisessä. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 2011:3. Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry. OKKA-säätiö, Helsinki
- SAARENMAA, KAISA & SAARI, KATJA & VIRTANEN, VESA 2010. *Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki.
- Seksuaaliseen häirintään puuttumisen toimintamalli 2012. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Työeläkeyhtiö Varma & Suomen mielenterveysseura. *Tunnista ajoissa stressi ja uupuminen – opas*. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, Helsinki.
- Työhyvinvoinninlaitos. [Kasvun kumppanit. Mitä yhteisöllisyys on](#). Hakupäivä 10.12.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys

Työturvallisuuskeskus. [Alaistaitojen perusta - luottamus, sitoutuminen ja motivaatio.](http://www.ttk.fi/tyoelaman_kehittaminen/tyoyhteisotaidoilla_tulosta/alaistaitojen_perusta)
Hakupäivä 10.12.2012. http://www.ttk.fi/tyoelaman_kehittaminen/tyoyhteisotaidoilla_tulosta/alaistaitojen_perusta
VARTIAINEN-ORA, PÄIVI 2007. *Erilaisuus sallittu. Perehdymme monimuotoisuuteen – käsikirja työhön perehdyttäjälle ja työyhteisölle.* Perehdyttämällä monimuotoiseen työyhteisöön, Petmo-hanke SAK.

Yhteisellä matkalla- opas on tehty opiskelijan ohjauksesta ja neuvonnasta vastaaville henkilöille. Oppaaseen on koottu ajatuksia siitä millaista on hyvä ohjaus ja mitä asioita tulisi ohjauksessa ottaa huomioon. Kantavana ajatuksena, läpi koko oppaan, on ollut yhdessä tekeminen. Oppaan teemoja ovat: ohjauskäytännöt ja erilaiset ohjausmuodot, ohjausprosessi, ohjaustarpeet opintojen eri vaiheissa sekä eri ohjaustahot ja niiden tehtävät. Lisäksi pohditaan mitkä asiat edistävät opiskelijan opintoja ja miten voimme huomioida ne opintojen suunnittelussa.